

Zmiana rządów na Litwie – socjaldemokraci odbierają władzę centroprawicy

Joanna Hyndle-Hussein

27 października w drugiej turze wyborów parlamentarnych na Litwie zwyciężyła opozycyjna Partia Socjaldemokratyczna (LSDP), której liderką jest Vilija Blinkevičiūtė. Wybory przeprowadzono w 63 okręgach jednomandatowych – w każdym konkurowało dwóch kandydatów z najlepszymi wynikami z pierwszej tury. Frekwencja wyniosła 41,04%.

LSDP obejmie w 141-osobowym parlamencie 52 mandaty – w tym aż 34 zdobyte w okręgach jednomandatowych (zob. Aneks 1). Rządzący dotąd konserwatywny Związek Ojczyzny – Chrześcijańscy Demokraci (TS–LKD) – główny polityczny adversarz socjaldemokratów – uzyskał ostatecznie 28 miejsc. Trzecią siłą w Sejmie będzie populistyczny Świt Niemna (PPNA), który otrzyma 20 mandatów, a czwartą – z 14 deputowanymi – opozycyjny dotąd Związek Demokratów „W imię Litwy” (DSVL).

Zdecydowane zwycięstwo LSDP oznacza, że będzie ona przewodziła nowej koalicji rządzącej, którą będzie zmuszona zbudować z co najmniej trzech podmiotów. Negocjacje rozpoczną się najpierw z DSVL oraz Związkiem Chłopów i Zielonych (LVŽS).

Komentarz

- **Socjaldemokraci znaczną wygraną zawdzięczają mobilizacji wyborców w drugiej turze przeciwko rządzącym konserwatystom.** Ich kandydaci przegrali nawet w Kownie, niektórych okręgach Wilna oraz kilku mniejszych miastach, w których tradycyjnie uzyskiwali najwięcej głosów. Porażki doświadczył lider tego ugrupowania, Gabrielius Landsbergis, kierujący resortem spraw zagranicznych – nie otrzymał awansu z okręgu jednomandatowego w Kownie. W związku z tym zapowiedział przerwę w karierze politycznej i rezygnację z funkcji przewodniczącego konserwatystów. Na stanowisku szefa TS–LKD zastąpić go może dotychczasowa premier Ingrida Šimonytė, której udało się sięgnąć po fotel parlamentarzystki już w pierwszej turze w okręgu jednomandatowym – jest ona obecnie najpopularniejszym politykiem prawicy i opozycji w nowym Sejmie. Największy przegrany wyborów to Partia Wolności, która przez cztery lata pozostawała w centroprawicowej koalicji, ale nie udało jej się ani przekroczyć 5-procentowego progu, ani uzyskać żadnego mandatu w okręgach jednomandatowych.
- **Za najbardziej prawdopodobny wariant nowej koalicji należy uznać porozumienie pomiędzy socjaldemokratami a demokratami byłego premiera Sauliusa Skvernelisa oraz LVŽS Ramūnasa Karbauskisa.** Aktualnie prowadzą oni rozmowy w tej sprawie. Jeśli Skvernelisowi i Karbauskisowi uda się przełamać wzajemną niechęć, to nowa

centrolewicowa koalicja zapewni sobie większość – 74 mandatów. Stabilność mogą wzmocnić także trzy miejsca AWPL–ZChR. Ugrupowanie mniejszości polskiej wchodziło już w skład koalicji z udziałem socjaldemokratów i chłopów w latach 2019–2020. Socjaldemokraci mogą też spróbować ukonstytuować alternatywną koalicję, w której chłopów zastąpiłby liberałowie. Taka większość posiadałaby nawet 78 mandatów, jednak w takim przypadku trudniej byłoby realizować lewicowy program gospodarczy. Trzecie zwycięskie ugrupowanie – Świt Niemna – nie jest przez socjaldemokratów brane pod uwagę przy tworzeniu koalicji, a jego lider Remigijus Žemaitaitis zapowiedział chęć pozostania w opozycji.

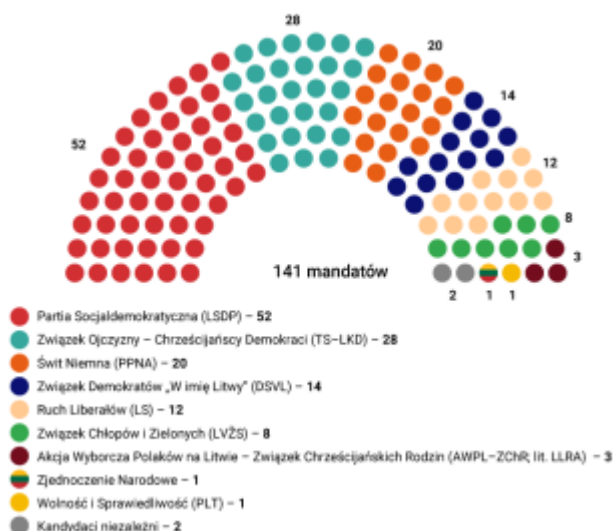
- **Pomimo uzyskania przez socjaldemokratów silnego mandatu nadal utrzymuje się niepewność co do tego, czy Blinkevičiūtė (zob. Aneks 2) zrezygnuje z funkcji eurodeputowanej i zdecyduje się objąć urząd premiera.** Po wyborach zapowiedziała, że wraz z prezydentem Gitanasem Nausėdą doprowadzi do powstania koalicji, ale nie zadeklarowała wprost, czy stanie na czele rządu. Jej ewentualne wycofanie się już po zawarciu koalicji może zostać negatywnie przyjęte przez wyborców. Socjaldemokraci nie mają w swoich szeregach polityka, który bez znacznej szkody dla wizerunku partii mógłby zastąpić Blinkevičiūtė na stanowisku premiera. Jednym z kandydatów mógłby być Gintautas Paluckas, przewodniczący ugrupowania w latach 2017–2021, któremu nie udało się odbudować dawnej świetności socjaldemokratów (aktualnie jest zastępcą przewodniczącej). Obecna liderka jest od lat jedną z najpopularniejszych postaci na scenie politycznej.

Aneks 1

Tabela. Liczba mandatów uzyskanych przez poszczególne partie w I i II turze wyborów do parlamentu Litwy

Partia polityczna i inni kandydaci	Liczba mandatów uzyskanych w I turze	Liczba mandatów uzyskanych w II turze
Partia Socjaldemokratyczna (LSDP)	20	32
Związek Ojczyzny – Chryścijańscy Demokraci (TS–LKD)	18	10
Świt Niemna (PPNA)	15	5
Związek Demokratów „W imię Litwy” (DSVL)	8	6
Ruch Liberalistów (LS)	8	4
Związek Chłopów i Zielonych (LVŽS)	6	2
Akcja Wyborcza Polaków na Litwie – Związek Chryścijańskich Rodzin (AWPL–ZChR; lit. LLRA)	2	1
Zjednoczenie Narodowe	-	1
Wolność i Sprawiedliwość (PLT)	-	1
Kandydaci niezależni	1	1

Wykres. Podział mandatów w nowym Sejmie Republiki Litewskiej

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników opublikowanych przez vrk.lt.

Aneks 2. Biografia liderki Partii Socjaldemokratycznej

Vilija Blinkevičiūtė (ur. w 1960 r.) swoją popularność budowała od lat 90., gdy w kilku rządach pełniła różne funkcje w resorcie spraw społecznych, aż po urząd minister pracy i polityki społecznej w latach 2000–2008. Starła się wspierać najuboższe grupy społeczne, nawet kosztem naruszenia dyscypliny budżetowej. Od 2009 r. jest europarlamentarzystką – działa w grupie Postępowy Sojusz Socjalistów i Demokratów. Obecnie uwiarygadnia realizację prospołecznego programu lewicy, poprawę jakości edukacji, służby zdrowia i sytuacji materialnej rodzin, zahamowanie wzrostu cen energii oraz walkę z ubóstwem. Do jej zainteresowań należą również zagadnienia dotyczące wsparcia kobiet oraz osób społecznie wykluczonych. Opowiada się za ścisłą integracją Litwy ze strukturami UE i za aktywnością państwa na rzecz wzmacniania kolektywnej obrony NATO – po wyborach ma zamiar kontynuować działania na rzecz stworzenia infrastruktury niezbędnej do przyjęcia niemieckiej brygady na Litwie, a także sformowania narodowej dywizji w litewskich Wojskach Lądowych. Będzie też dalej wspierać Ukrainę. W 2021 r., już jako europarlamentarzystka, z sukcesem podjęła się próby odbudowy popularności socjaldemokratów po długim okresie kryzysu przywództwa w ugrupowaniu.